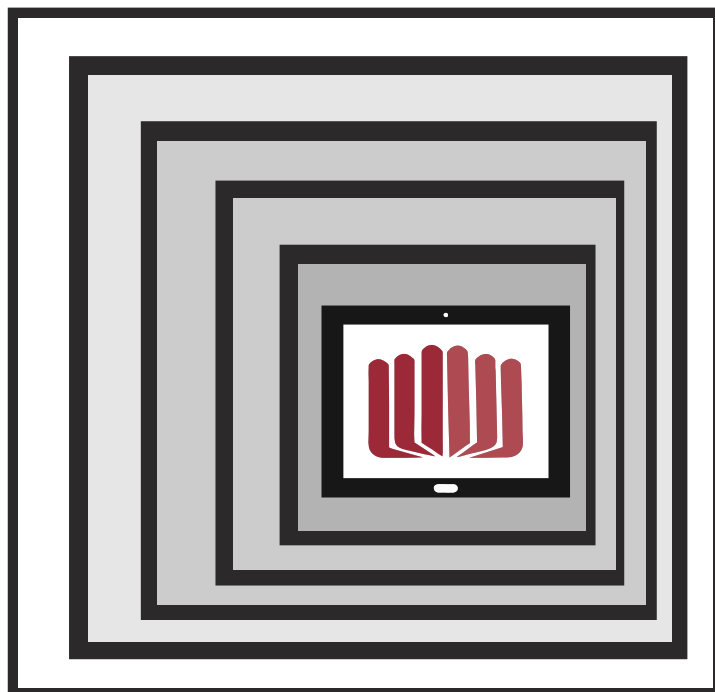
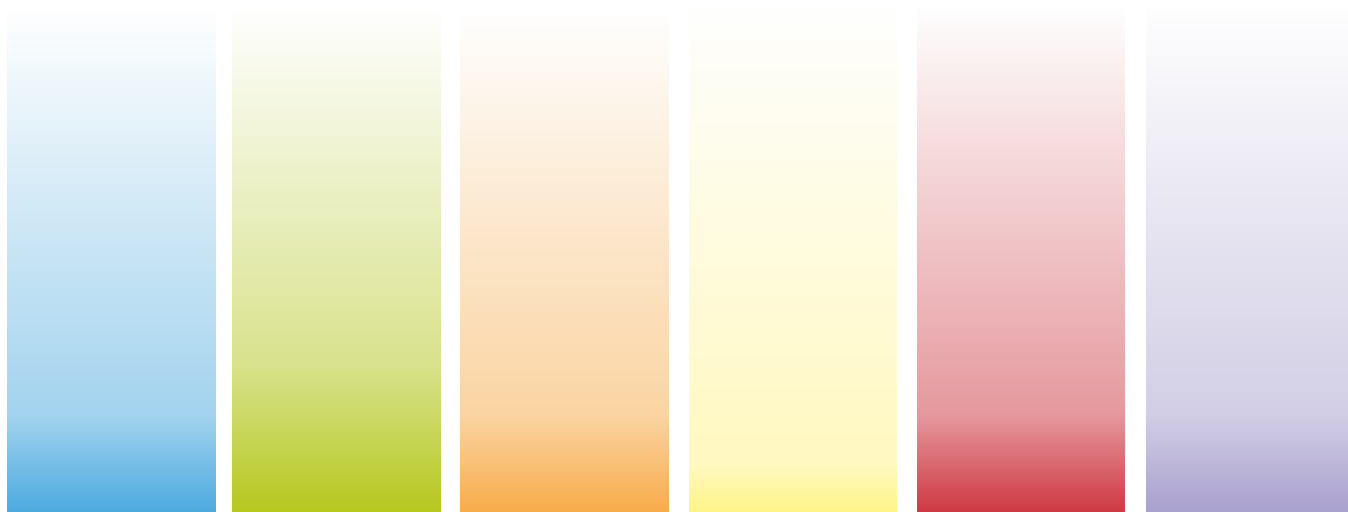
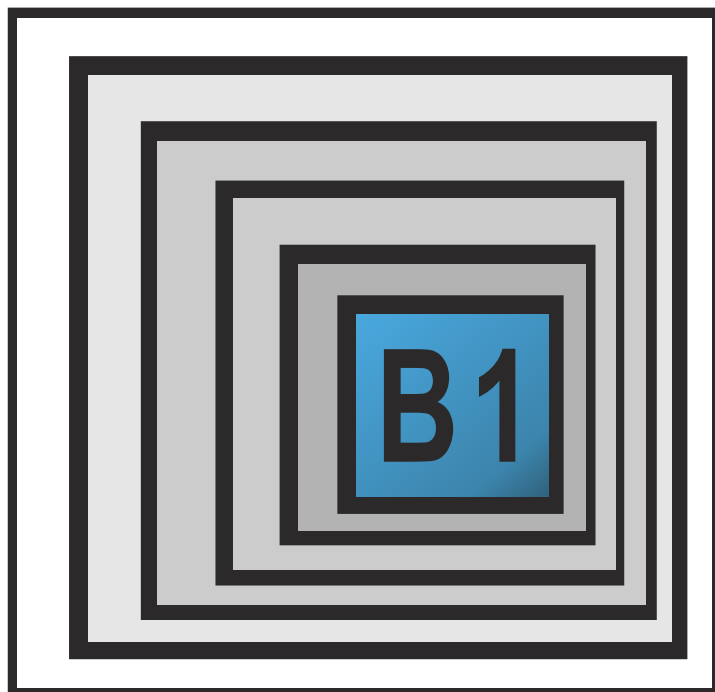

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TYPOGRAFIE (CVIČEBNICE)

TYPOGRAFIE (CVIČEBNICE)

OBSAH

Typografie	3
Prezentace1.pptx	3
Prezentace2.pptx	3
Základní typografická pravidla.docx	3
Cvičení 01	3
Cvičení 02, Cvičení 03, Cvičení 04, Cvičení 05	3
Základní typografická pravidla	4
mezera	4
ENTER	4
pevná (tvrdá) mezera	4
interpunkční znaménka	4
tečka	5
dvojtečka (:).	5
uvozovky („“).	5
závorky	5
lomítko (/).	5
spojovník (-).	6
pomlčka (–)	6
tři tečky, trojtečka, výpustka (...)	6
odsuvník, apostrof (')	7
matematická znaménka (+, -, ×, /, :, =)	7
čísla	7
jednotky a měna	7
datum	8
čas	8
zkratky	8
Použité zdroje	9

Typografie

Cíl: Seznámení se základy typografie a jejich praktické procvičení.

Cílová skupina: Žáci seznamující se s MS Wordem či jiným textovým editorem, měli by mít základní znalosti jeho ovládání a psaní textu – formát znaku a odstavce.

Požadavky: Všechny dokumenty jsou vytvořeny v MS Office 2010 a v tomto formátu také uloženy. Lze je ale také otevřít i v jiných textových editorech, jako například LibreOffice.

Prezentace1.pptx

Úvodní seznámení s tím, co je to vlastně typografie. Prezentace je věnována především písmu, jeho dělení a příkladům použití a také typografickým jednotkám.

Prezentace2.pptx

Pokračování, prezentace je věnována pravidlům psaní textu, vychází z normy ČSN 01 6910 (2014).

Základní typografická pravidla.docx (je součástí této brožury)

Shrnutí pravidel z předchozí prezentace, může sloužit pro samostatnou práci žáků – zde se jim bude lépe vyhledávat než v kompletní prezentaci.

Cvičení 01

Zde by si žáci měli vyzkoušet, zda dokáží rozpoznat různé druhy písma, správně je pojmenovat a uvést příklady jejich použití.

Žáci mohou pracovat přímo v souboru **zadání.docx** a písma rozdělit do skupin přímo v tomto dokumentu – tím si zároveň procvičí práci se schránkou případně metodu Drag and Drop. Dokument lze také vytisknout (k tomu je určena PDF varianta) a žáci mohou ke každému písmu dopsat jeho typ (stačí *a, b, c, d...*).

Poznámka: Ve wordovských dokumentech jsou vložena všechna použitá písma – proto jsou tyto soubory tak velké. Přesto se občas může stát, že v některém písmu nebudou zobrazeny všechny znaky korektně, jedná se pravděpodobně o nějakou chybu přímo ve Wordu.

Cvičení 02, Cvičení 03, Cvičení 04, Cvičení 05

Cvičení jsou zaměřena na procvičení typografických pravidel v praxi, úkolem žáků je v souboru **zadání.docx** opravit všechny typografické chyby.

V souboru **vyznačené chyby.docx** jsou tyto chyby vyznačeny – může tak sloužit pro samostudium žáků. Soubor **opraveno.docx** je verze bez chyb.

V některých případech typografická pravidla (zvláště podle aktualizované normy z roku 2014) připouštějí více možností, v opraveném dokumentu je ale vyznačena vždy jen jedna varianta opravy, ta nejpoužívanější.

Základní typografická pravidla

V příkladech v dalším textu jsou normální mezery zvětšeny a zdůrazněny tečkou (·) a pevné mezery kolečkem s čárkami (°). Příklady správného použití jsou uvedeny v [hranatých závorkách].

mezera

- v dokumentu by se nemělo vyskytovat více mezer za sebou!
  - nepoužívat pro odsazování textu (ale nastavit ve formátu odstavce, použít tabulátor)

ENTER

- používá se pro ukončení odstavce (klávesa Enter vloží netisknutelný znak ¶)
  - nepoužívat na konci řádku!

pevná (tvrdá) mezera

- nezlomitelná mezera, vkládá se na místo, kde nesmí dojít k zalomení řádku
- vkládá se **CTRL + SHIFT + MEZERNÍK** případně **ALT + 0160** tam, kde první uvedená kombinace kláves nefunguje (např. v PowerPointu nebo Excelu)
  - musí být po jednopísmenných předložkách *k, s, z, v* [k°lesu, v°poli]
  - může být (a je velmi doporučena) po jednopísmenných spojkách (a, i, o, u)
  - mezi číslem a označením jednotky nebo měny [15°Kč, 10°kg]
  - v číselné reprezentaci kalendářního data [21.°5.°1974]
  - mezi zkratkou akademického titulu a jménem [prof.°Vopěnka]
  - mezi zkratkou jména a příjmením [O.°Zoubek]
  - mezi skupinami cifer uvnitř čísla [1°523°654]

interpunkční znaménka

tečka (.), čárka (,), dvojtečka (:), středník (;), otazník (?), vykřičník (!)

- píše se těsně za slovo, za nimi následuje mezera [král, · který vládl]
- následuje-li více interpunkčních znamének za sebou, mezera se píše za posledním z nich [Právě jsem se učil matematiku, fyziku atd., když mi volal kamarád.]
- tečka za zkratkou na konci věty platí také jako tečka za větou [Vykupujeme staré obrazy, knihy atp. Platba v hotovosti.]

tečka

- nepoužívá za nadpisy, popisy obrázků a titulků, pokud tyto stojí na samostatném řádku (příp. řádcích)
- mezera za tečkou se nepíše u názvů souborů [tabulka.exe]
- mezera za tečkou se nepíše u členění kapitol [kapitola 1.1.2]
- mezera za tečkou se nepíše u určení času [16.00]

dvojtečka (:)

- těsně za slovo bez mezery, mezera následuje za dvojtečkou [počet osob: · 10]
- dvojtečka u sportovního výsledku se píše bez mezery [vítězství 5:3]
- dvojtečka ve smyslu matematické značky je oddělena pevnými mezerami [$6^{\circ}:3 = 2$], týká se také dvojtečky vyjadřující poměr [ředíme v poměru $3^{\circ}:2$]

uvozovky („“)

dolní (*ALT + 0132*) a horní (*ALT + 0147*), zakulacené

- píše se těsně ke slovům bez mezer
- je-li v uvozovkách celá věta, je uvnitř i interpunkční znaménko [„Toto je celá věta.“]
- rovné uvozovky nahoře jsou značkou palce (jednotky délky) [19"]

závorky

- hierarchie závorek { [( )] }
- píše se těsně ke slovu, vně jsou mezery
- kulaté závorky ( ) dává se jim přednost v běžném textu
- hranaté závorky [ ]
- výslovnost cizích slov, např. laser [lejzr]
- v odborném textu citace, např. viz [5]

lomítko (/)

- nepoužívá se místo závorek!
- píše se bez mezer v těchto případech
  - v úsporných zápisech zlomků [$1/4$] a fyzikálních jednotek [km/hod]
  - jako oddělovač částí různých výrazů
[školní rok 1996/97, VŠ/SŠ, Kč/ks, faktura 2011/2, dostupnost 24/7, ulice Nová 45/8]
- doporučuje se psát s mezerami po obou stranách, jestliže je alespoň jeden z výrazů členěných lomítkem víceslovný [o městě · / · ve městě]
- může se psát s mezerami i bez při oddělování čísla strany od celkového počtu [strana 5/28 i strana 5 · / · 28]

spojovník (-)

- je kratší než pomlčka, je na klávesnici (nebo *ALT + 45*)
- píše se zásadně bez mezer
  - vyjadřuje těsnou vazbu spojených slov [česko-anglický slovník, Brno-sever, Rh-faktor, ping-pong]
- další užití spojovníku
  - při dělení slov
  - oddělení spojky -li [nebude-li pršet]
  - v chemickém názvosloví [2-ethyl-4-methyl]
  - v internetových adresách [www.novy-hrad.cz]
  - při sestupném psaní kalendářních dat [2015-10-05]
  - při zápisu proměnných číselných hodnot [n-tá odmocnina, n-tice]
  - v různých kódech [ISBN 978-80-200-2146-5]

pomlčka (–)

- je delší než spojovník
- není na klávesnici, píšeme pomocí *CTRL + MÍNUS NA NUMERICKÉ KLÁVESNICI* nebo *ALT + 0150*
- píše se s mezerami po obou stranách pokud je použita
  - místo čárky [Tento román · – · vydaný před válkou · – · je velmi čtivý.]
  - k naznačení přestávky mezi řeči [víno · – · ženy · – · zpěv]
- píše se bez mezer, pokud slouží
  - k vyjádření rozsahu („až“, „od ... do“, „z ... do“), např. rozsahu stran [str. 69–82], časového rozpětí [1960–1961], otevíracích hodin [8–15 hod.], výčtu autorů [Buriánek–Procházka], dále také [dálnice Praha–Brno]
  - ale ne ve spojení s víceslovnými výrazy [přímý let Praha · – · Abu Dhabi, spojení Brno–Líšeň · – · Ostrava–Poruba, v termínu 22. 3. · – · 25. 6.]
  - k vyjádření vztahu s významem „proti“ [utkání Sparta–Slavia, zápas Polička–Litomyšl]
  - ale ne ve spojení s víceslovnými názvy [utkání Hradec–Nová Ves · – · Jeseník, zápas Karlovy Vary · – · Plzeň]

tři tečky, trojtečka, výpustka (...)

- jeden znak, píšeme *CTRL + tečka* nebo *ALT + 0133*
- nahrazují nevyslovený text (jako pomlčka), vypuštěný text nebo část výčtu
  - píší se bez mezery před, tečka se za trojtečkou nedělá [Při požáru došlo ke ztrátám na životech...]
  - při náhradě části výčtu se trojtečka od předchozího textu odděluje mezerou [Opravujeme domácí spotřebiče, jako ledničky, pračky, · ...]

odsuvník, apostrof (')

- nahrazuje vynechané písmeno, píše se **ALT + 0146**
  - přisazuje se těsně ke slovu, uprostřed slova je bez mezer [Sáh' si do kapsy. Upad' do bezvědomí.]

matematická znaménka (+, -, ×, /, :, =)

- píší se s mezerami (nejlépe pevnými) po obou stranách, × (krát) píšeme **ALT + 0215**, ± píšeme **ALT + 017** [$6^{\circ} \times 2^{\circ} = 12$]
  - znak - (minus) je dovoleno nahradit - (pomlčkou)
  - znak × (krát) malým písmenem x
  - pokud jsou před číslem, píší se bez mezery za znaménkem [-5, +3, ±8]
  - rozměry se píší pomocí znaménka × bez mezer [čtverec 15×15°cm]

čísla

- věta nemůže začínat číslicí
- v textu má přednost slovní vyjádření malých čísel (od jedné do dvanácti) před vyjádřením číslicí [Kup dvě housky.], není to ale povinné
- vypisujeme-li číslovky slovy, píšeme každé slovo zvlášť [dvacet jedna, dva tisíce (jedno) sto šedesát osm]
- k oddělení desetinných míst se používá čárka, ne tečka [3,14]
- k oddělení trojčiferných skupin se používá pevná mezera [2°547°896], čtyřčiferná čísla lze psát bez mezery [1452]
- za číslicemi, které označují číslovku řadovou, píšeme tečku [1. = první, 2. = druhý, 1.°máj = První máj (Svátek práce), 0°8.°hodině = o osmé hodině (ale v°8°hodin), 28.°října = dvacátého osmého října, XIX. nebo 19.°ročník = devatenáctý ročník]
- při psaní peněžních částek se skupiny tři číslic mohou oddělovat tečkou [2.478.157,50Kč lze i 2°478°157,50°Kč]
- násobky se píší bez mezer [10krát, 16bitový, 8násobek]
- směrovací čísla se píší s tvrdou mezerou po prvních třech číslicích [272°00]
- telefonní čísla šestimístná [62°15°55, 621°555], osmimístná [21°91°42°40], předvolba do závorky [(491)°497°879]

jednotky a měna

- mezi číslem a jednotkou (označením měny) je pevná mezera [10°km, 12°s, 5°Kč]
- psaní jednotek za číselnou hodnotou
  - s mezerou znamenají podstatné jméno [15°= patnáct stupňů, 12 m = dvanáct metrů, 5 % = pět procent]
  - bez mezery znamenají přídavné jméno [15° = patnáctistupňový, 12m = dvanáctimetrový, 5% = pětiprocentní]
Tedy: Mezera odděluje slova, není-li tam mezera, je to jedno slovo (např. pětiprocentní).
  - stupeň (°, ALT + 0176), minuta ('), vteřina (") se píší bez mezer [65°12'10"]
  - pokud tvoří značku více znaků, píše se s pevnou mezerou před a mezi znaky bez mezer [+10°C, -19°F], jinak bez mezery [pivo 12°]
  - místo Kč°500,- či 500,-°Kč je doporučeno psát jen 500°Kč

datum

- pokud je měsíc slovem, pak vždy vzestupně [17.°srpna 2015]
- vzestupně s tečkami a mezerami, den a měsíc bez případné předcházející nuly [17.°8.°2015, 7.°8.°2015], toto je preferovaný způsob

Následující způsoby používáme, jen pokud je to přímo vyžadováno (např. při vyplňování formuláře):

- vzestupně s tečkami bez mezer, den a měsíc vždy dvouciferně [17.08.2015, 07.08.2015]
- sestupně se spojovníky, den a měsíc vždy dvouciferně [2015-08-17, 2015-08-07]

čas

- pokud čas vyjadřuje denní dobu
  - hodiny a minuty se oddělují tečkou, hodiny bez případné předcházející nuly, minuty vždy dvojmístně [porada začíná v 8.05 hod., dostavte se v 10.15 hodin]
  - jako oddělovač lze použít i dvojtečku, pak je možno hodiny uvádět dvojmístně [7:30 i 07:30]
- pokud čas vyjadřuje dobu trvání (např. sportovních výkonů), pak se hodiny, minuty a sekundy oddělují dvojtečkami
  - první uvedená složka časového údaje se přednostně píše jednomístně, další složky vždy dvoumístně, desetinná část se odděluje desetinnou čárkou [závodník doběhl v čase 2:05:27,15]
  - slova hodina, minuta a sekunda se krátí mezinárodními značkami h, min, s nebo českými zkratkami h. či hod., min. [8°h, 8°h. i 8°hod.; 30°min i 30°min.; ale pouze 15°s, tedy bez tečky]
  - časová rozmezí s pomlčkou bez mezer [10–13 h, oběd 12.00–12.45]

zkratky

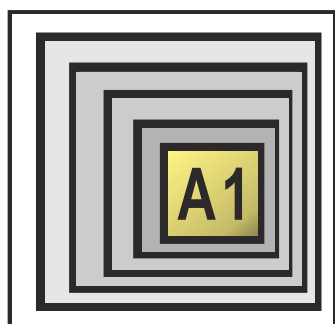
- nesmí být na začátku věty
- pokud věta končí zkratkou s tečkou, další tečka se nepíše [Viděli jsme kočky, psy atd.]
- za zkratkami, které jsou tvořeny začátkem slova, se píše tečka [p.°Novák, r.°1974]
- jestliže se slovo krátí začátkem a koncem, tečka za zkratkou se zpravidla nedělá [fa = firma, pí = paní, cca = circa]
- uvnitř zkratkou dvou nebo více slov náleží za každou tečku (pevná) mezera [a.°s., t.°r., v.°r., Kamýk n.°Vlt.]
- iniciálové zkratky (USA, NATO, EU) nemají tečky
- viz není zkratka, ale rozkazovací způsob!, tj. píše se bez tečky

Použité zdroje

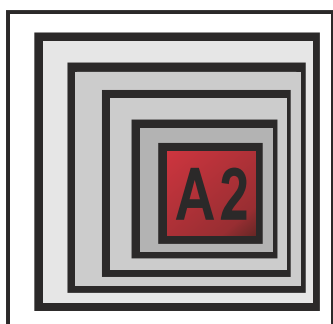
- [1] *ČSN 01 6910 (2014). Úprava dokumentů zpracovaných textovými procesory.* 2014.
- [2] *Otázky a odpovědi k ČSN 01 6910 (2014)*
[online]. [cit. 2015-07-05].
Dostupné z:
http://www.ujc.cas.cz/miranda2/export/sites/avcr/data.avcr.cz/humansci/ujc/csn016910/otazky-a-odpovedi-k-csn-01-6910_2014_ed1.pdf?0.22804268845357
- [3] *ČSN 01 6910 – Úprava písemností zpracovaných textovými editory.*
[online]. [cit. 2012-09-10].
Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/49246027/%C4%8CSN-01-6910>
- [4] *Typomil - písmo, typografie a sazba na webu*
[online]. [cit. 2012-09-10].
Dostupné z: <http://typomil.com>

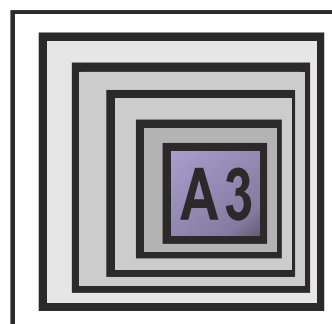
Kantor Ideál

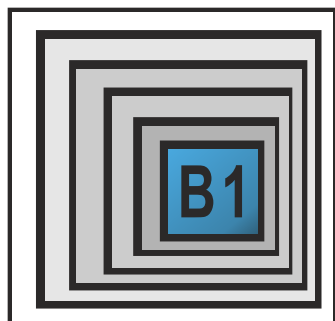
VZDĚLÁVÁNÍ ŘEDITELŮ

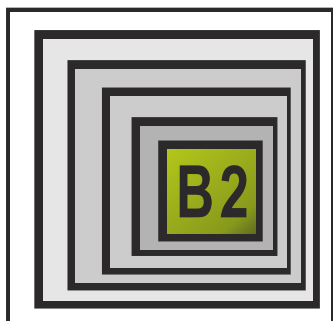
MENTORING

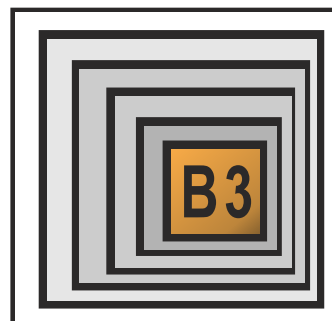
METODIK ICT VE ŠKOLE

CO UŽ MÁME

CO CHCEME

OBOROVÉ DIDAKTIKY